

Suggestie 1 - Speel het webspel.

Klassikaal of individueel.

In de game reizen leerlingen met historische voorwerpen per tijdmachine door de tijd. In ieder tijdvak moeten zij bepaalde voorwerpen verhandelen voor credits. Sommige voorwerpen zijn in het ene tijdvak meer waard dan in het andere tijdvak. Het heeft bijvoorbeeld geen zin elektrische apparaten naar een tijd te brengen waar geen elektriciteit is. Door de verhalenbank goed te lezen, ontdekken leerlingen welke voorwerpen in welke tijdvakken horen en kunnen zij efficiënt tijdreizen. Dit levert uiteindelijk de meeste credits op! De game sluit aan bij kerndoel 51.

U kunt met uw klas meespelen voor de hoofdprijs. Mocht u dit willen, volg dan de volgende stappen:

Het spel kan in 30 à 45 minuten gespeeld worden. U kunt het spel ook tussentijds beëindigen, de gegevens van de leerlingen worden automatisch opgeslagen.

Suggestie 2 - Teken een huis

Individueel. Thema wonen.

Nodig: tekenpapier, kleurpotloden, eventueel verf.

Laat tekeningen maken van de huizen van verschillende personages. Kies de personages uit het tijdvak waar u mee bezig bent. Laat de leerlingen het stukje 'Wonen' van deze personages lezen en de afbeeldingen bekijken. De volgende personages lenen zich met name voor deze opdracht:

- Marieke, dochter van een rijke koopman in Zwolle (tijd van steden en staten)
- Elisabeth van der Meulen in Haarlem (tijd van regenten en vorsten)
- Adriaan Ratelband in Amsterdam (tijd van pruiken en revoluties)
- Arend den Braven in Tiel (tijd van burgers en stoommachines)

Vertel de leerlingen dat ze op de volgende punten moeten letten:

- buitenkant van het huis: grootte, ramen, aantal verdiepingen, versieringen buitenkant, wel/geen tuin, oprit, trap, schoorsteen, oprijlaan.
- binnenkant: woonkamer: grootte, verwarming, stoelen, eettafel, schilderijen; slaapkamer: soort bed, kast, verwarming, ramen, spelletjes.

Hang aan het eind van de les enkele tekeningen op het bord en laat de andere leerlingen raden uit welke periode de getekende huizen komen. Bespreek de antwoorden.

Suggestie 3 - Je eigen slaapkamer

Individueel of in tweetallen. Thema wonen.

Nodig: tekenpapier, kleurpotloden, eventueel verf.

De leerlingen kunnen ook hun eigen slaapkamer (of woonkamer) tekenen en de slaapkamer (of woonkamer) van een van de in opdracht 2 genoemde personages. Onder de tekening maken ze dan een lijstje met voorwerpen die in hun kamer wel en in de kamer van het personage niet staan (zoals televisie, plastic dingen, schuimrubber matras), en omgekeerd (stromatras, kaars, olielamp).

Bespreek aan het eind van de les een paar tekeningen en lijstjes. Deze opdracht kan ook in groepjes van twee gebeuren.

Suggestie 4 - De klas vroeger

Klassikale les. Thema werken & leren.

Nodig: het bord.

Laat de leerlingen de stukjes over 'werken en leren' van de volgende twee personages lezen: Willem van Haren, kruisvaarder (tijd van steden en staten) en Casper Meester (tijd van burgers en stoommachines). Kijk in de klas om u heen. Als u in de 13e of 19e eeuw leefde, hoe zou de klas er dan uitzien? Maak samen een lijst met voorwerpen die mogen blijven en voorwerpen die weg moeten. Denk aan schoolboeken, pennen, computers, ramen / luxaflex, het bord, dingen van plastic, christelijke symbolen, de plak, de kachel, etc.

Suggestie 5 - Maak een menu

In groepjes. Thema eten en drinken.

Nodig: tekenpapier, kleurpotloden, eventueel verf.

Laat de kinderen een menu opstellen met gerechten uit een bepaalde periode. U kunt bijvoorbeeld kiezen uit de periode van Grieken en Romeinen (Fintsje), regenten en vorsten (Elisabeth van der Meulen) en de tijd van de wereldoorlogen (Trees Koopmans). Ze moeten een voorgerecht bedenken, een hoofdgerecht (iets met vlees, met groenten en bijgerechten) en een toetje. Laat ze ook bedenken wat erbij gedronken kan worden. Was er koffie of thee na de maaltijd? Denk ook aan kruiden.

Deze opdracht is heel geschikt als groepsopdracht voor groepjes van twee of drie leerlingen. Geef ieder groepje een verschillend tijdvak of een verschillend personage. Laat ze de stukjes 'eten en drinken' van alle personages uit een bepaalde periode doorlezen. Daarna moeten ze hun verbeelding gebruiken om een aantrekkelijke maaltijd samen te stellen.

Het menu wordt op een mooie menukaart geschreven met tekeningentjes van de gerechten. Op de menukaart komen ook aanwijzingen hoe de gerechten gegeten moeten worden, bijvoorbeeld met de handen, met een lepel, of netjes met vork en mes. Alle gegevens kunnen de leerlingen uit de gelezen stukjes halen.

Suggestie 6 – Gezondheid

Klassikaal of in groepjes. Thema gezondheid.

Nodig: bord.

De stukjes over 'gezondheid' zijn een rijke bron van informatie over ziekten en de behandeling daarvan in de verschillende perioden.

a) U kunt bijvoorbeeld kijken naar hoe artsen werkten in het verleden. Artsen komen voor bij de ondergenoemde personages. U kunt differentiëren naar het aantal personages dat u laat vergelijken.

Personages:

Hunk – tijd van Grieken en Romeinen

Rorik – tijd van ridders en monniken

Heinrich Beckmann – tijd van regenten en vorsten

Adriaan Ratelband – tijd van pruiken en revoluties

Casper Meesters – tijd van burgers en stoommachines

Dr. Udding – tijd van de wereldoorlogen

Laat de leerlingen de stukjes 'gezondheid' van deze personages lezen. U kunt samen op het bord opschrijven wat de artsen / kruidenvrouwen deden en welke middelen (kruiden, pillen, tangen, etc) ze tot hun beschikking hadden.

Laat de leerlingen dan een rollenspel spelen: één leerling is een zieke, de andere de arts. De arts probeert de zieke te genezen met de mogelijkheden van een bepaalde tijd. Laat de overige leerlingen opletten of de arts zich aan de beschikbare mogelijkheden houdt. Hoe dramatischer, hoe beter!

b) U kunt de leerlingen ook een lijst laten maken met ziektes uit verschillende perioden. Verdeel de tien perioden over groepjes leerlingen en laat ze de teksten over gezondheid lezen. Ze maken nu een lijst met ziektes uit 'hun' periode. Laat ze ook de verschijnselen opschrijven die bij die ziekte horen. Eventueel kunnen ze de encyclopedie raadplegen. Denk hierbij aan: pest uit de tijd van steden en staten, scheurbuik uit de tijd van regenten en vorsten, cholera en tyfus uit de tijd van burgers en stoommachines en aids uit de tijd van televisie en computers. Zet de lijst op het bord en bespreek de ziekte en de mogelijkheden die er toen waren om die te genezen.

Suggestie 7 - Schrijf een brief

Individueel. Thema algemeen. Nodig: papier, pennen.

De leerlingen schrijven een brief aan een personage alsof ze in dezelfde tijd leven. Ze kunnen bijvoorbeeld een dag uit hun eigen leven beschrijven, of bedanken voor de logeerpartij en beschrijven wat ze samen gedaan hebben.

De volgende personages zijn geschikt omdat het kinderen zijn:

- Myrddin (tijd van jagers en boeren)
- Fintsje (tijd van Grieken en Romeinen)
- Tjitske (tijd van ridders en monniken)
- Marieke (tijd van steden en staten)
- Leidse Jansje (tijd van ontdekkers en hervormers)
- Elisabeth van der Meulen (tijd van regenten en vorsten)
- Hendrikje (tijd van pruiken en revoluties)
- Arie (tijd van de wereldoorlogen)

Laat de leerlingen alle stukjes van dat personage lezen. U kunt ze zelf een personage laten kiezen of de personages onder de leerlingen verdelen. Misschien kunnen een paar kinderen hun brief voorlezen aan de klas.

Voorbeeldbrief aan Fintsje, tijd van Grieken en Romeinen

Lieve Fintsje,

Wat was het leuk om bij je te logeren. Ik vond het heel spannend om samen met jou slakken en zeerwier te zoeken op het strand. Ik wist niet dat de zee zo groot was en zo wild. Wij wonen in een grote stad Nijmegen en we hebben geen kippen en schapen. We verbouwen ook niet zelf onze groenten. Ik vond het wel zwaar om mee te helpen met het werk dat jullie allemaal doen: de stal schoonmaken, onkruid wieden, worteltjes uit de grond trekken. In Nijmegen doe ik zulk zwaar werk niet.

Je zusje kan lekker koken, zeg. Vooral dat gerookte vlees was heerlijk. Jammer dat je moeder ziek is en dat jullie weg moesten, anders was ik nog veel langer blijven logeren. Ik had ook wel op het paard willen rijden en leren om de koeien te melken. Maar dat moet de volgende keer dan maar.

Kom je eens bij mij logeren, in Nijmegen? Dan gaan we leuke dingen doen, naar de markt en naar het badhuis.

Tot gauw, Janneke.

Suggestie 8 - De eigen stad

Klassikale les. Thema wonen.

Nodig: stadsplattegrond van eigen stad, grote viltstift.

Als de school in een van de steden staat waarin een personage leeft, welke gebouwen uit die tijd zijn er dan nog in uw stad? En welke oudere en nieuwere gebouwen. Denk aan: stadhuis, kastelen, kloosters, universiteit, kerken, station, singels, stadspoorten, etc.

Laat de leerlingen de stukjes van het personage in uw stad lezen. Laat ze daarna de oude gebouwen in uw stad noemen en maak een lijst op het bord. Bedenk samen uit welke tijd ze stammen en vertel iets over de geschiedenis. Hang de stadsplattegrond op het bord en kruis de genoemde gebouwen aan.

Hoe groot zou uw stad dan in die periode zijn geweest? Kijk hiervoor bijvoorbeeld naar de middeleeuwse kerken (in het centrum), de stadspoorten en de singels uit de 17e eeuw (om het centrum heen) en het 19e-eeuwse station (vaak aan de rand van het toenmalige centrum). Geef de groottes aan met een dikke lijn op de plattegrond.

Het gaat om de volgende steden:

Amsterdam	– Pieter Holstad (tijd van pruiken en revoluties) / Joodse Saartje (tijd van burgers en stoommachines) / Karel (tijd van de wereldoorlogen)
Den Briel	– Carel Slachsaep (tijd van ontdekkers en hervormers)
Den Haag	– Annie Walstra (tijd van de wereldoorlogen)
Gent	– Heloise (tijd van steden en staten)
Groningen	– René en Magdalena Grillet (tijd van pruiken en revoluties)
Haarlem	– Elisabeth van der Meulen (tijd van regenten en vorsten)
Hasselt	– Tamme Teunis (tijd van ontdekkers en hervormers)
Leiden	– Leidse Jansje (tijd van ontdekkers en hervormers)
Maastricht	– Clothilde (tijd van ridders en monniken)
Nijmegen	– Rabiola (tijd van Grieken en Romeinen)
Rotterdam	– Kaat Mossel (tijd van pruiken en revoluties) / Trees Koopmans (tijd van wereldoorlogen)
Tiel	– Arend den Brave (tijd van burgers en stoommachines)
Wijk bij Duurstede	– Rorik (tijd van ridders en monniken)
Zwolle	– Marieke (tijd van steden en staten)

Zie voor een voorbeeld van de stadsuitbreiding van Amsterdam de groeikaart van het Amsterdams Historisch Museum op <http://www.ahm.nl/groeikaart.php>

Suggestie 9 - Ontwerp een poster

Individueel of in tweetallen. Thema geloof en politiek.

Nodig: groot tekenpapier, kleurpotloden, verf.

Vanuit de vraag “*waarom gebruiken mensen posters tijdens revolutionaire bijeenkomsten?*” zou u deze lessuggestie kunnen gebruiken bij Burgerschapsvorming.

Laat de kinderen een poster ontwerpen en tekenen voor een revolutionaire bijeenkomst. Dit kunnen ze individueel of met zijn tweeën doen. Ze kunnen kiezen uit:

- a) een oproep van de wederdopers in Münster om in die stad te komen wonen (Carel Slachsaep, tijd van ontdekkers en hervormers)
- b) een oproep van Kaat Mossel voor de viering van Oranjedag (tijd van pruiken en revoluties)
- c) een oproep om de slaven in Suriname vrij te laten (Johannes Pieter van Liere, tijd van burgers en stoommachines)
- d) een bijeenkomst van de Landarbeiderbond waar Jannes heen gaat (tijd van de wereldoorlogen)
- e) een bijeenkomst van de Dolle Mina's (Robertjan van Ewijk, tijd van televisie en computers)

Op de poster moet niet alleen een aankondiging staan van de bijeenkomst maar ook waarom die bijeenkomst gehouden wordt en wie er worden uitgenodigd. Laat de kinderen eerst de stukjes van het personage lezen. Let erop dat de inhoud en de data kloppen.

Suggestie 10 – Beschrijf oude voorwerpen

Met de hele klas. Thema algemeen.

Nodig: oude voorwerpen van school of van ouders of opa's en oma's.

Verzamel oude voorwerpen of vraag kinderen een oud voorwerp van thuis mee te nemen. Maak groepjes en laat kinderen de spullen op tafel leggen. Laat de leerlingen per groepje over hun voorwerp de volgende vragen beantwoorden.

- Van welk materiaal is dit voorwerp gemaakt?
- Wat voor kleur heeft het voorwerp?
- Hoe ruikt dit voorwerp?
- Kun je zien dat het gebruikt is?
- Denk je dat dit voorwerp met een machine of met de hand gemaakt is?
- Is het voorwerp mooier gemaakt? (bijvoorbeeld versierd)
- Waarvoor denk je dat dit voorwerp gebruikt werd?
- Door wie denk je dat dit voorwerp gebruikt is?
- Denk je dat het voorwerp veel waard is?
- Hoe oud denk je dat dit voorwerp is?

Laat ieder groepje iets vertellen over hun voorwerp. Eventueel kunt u met uw klas de drie meest bijzondere voorwerpen kiezen.